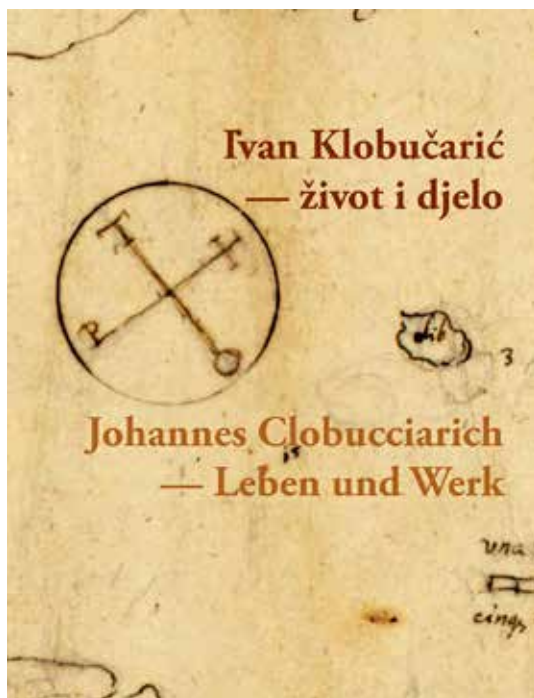

***Ivan Klobučarić – život i djelo / Johannes Clobucciarich –
Leben und Werk, Državni arhiv u Rijeci / Steiermärkisches
Landesarchiv, Rijeka / Graz, 2022., 230 str.
ISBN: 978-953-7134-39-6 / 978-3-901938-39-9.***

Točno 20 godina nakon izdanja pozicije „Kartograf Ivan Klobučarić i Rijeka” (2002.) ukazala se nova, dvojezična, hrvatsko-njemačka monografija o životu i djelu našega najpoznatijega kartografa, redovnika augustinca Ivana Klobučarića Riječanina. Knjiga je izdana u suradnji hrvatskog Državnog arhiva u Rijeci i Štajerskog zemaljskog arhiva (Steiermärkisches Landesarchiv) u Grazu. Potonjeg je dopala čast zbrinjavanja opusa velikog kartografa. U zajedničkoj suradnji izdana je i ova pozicija koju kao autori potpisuju direktor Državnog arhiva u Rijeci Markus Leideck, povjesničar i znalac prošlosti riječkih augustinaca dr. sc. Mar-

ko Medved te arhivistica Štajerskog arhiva dr. sc. Elisabeth Schöggel-Ernst. Nakladnik izdanja jest Državni arhiv u Rijeci i Štajerski zemaljski arhiv u Grazu. Knjiga je predstavljena 13. lipnja 2023. u Državnom arhivu u Rijeci, a predstavljanje je prigodno popraćeno i izložbom radova Ivana Klobučarića vezanih uz Rijeku i Kvarner. Izloženi radovi, kao i oni prikazani u knjizi, svjedoče o značenju Klobučarića ne samo za Rijeku, već i za Štajersku i druge dijelove središnje Europe, gdje je potonji uspješno skicirao karte. Stoga ne iznenađuje da je njegov kartografski opus uvršten u nacionalni registar UNESCO-a pod naslovom „Sjećanje na Austriju”. Njegova ostavština obuhvaća oko 500 skica i crteža na 99 listova, što ga čini plodnim autorom topografskih karti srednje Europe, a svoju donedavnu anonimnost duguje i zaboravu njegova opusa koji je nanovo otkriven tek 1922. godine. Unatoč tome, svojom realnošću, detaljnošću te preciznošću u skiciranju svojim je djelima osigurao neprolaznu vrijednost.

Monografija se sastoji od dvaju dijelova. Prvi obuhvaća šest tematskih cjelina, poglavlja koja nam približavaju povijesni okvir i kontekst djelovanja Ivana Klobučarića. Drugi dio obuhvaća prikaz skica i grafika te kao takav čini

ishodište analize njegovih djela. Nakon uvoda slijedi poglavlje o augustinskom samostanu u Rijeci pod naslovom „Red Sv. Augustina i samostan u Rijeci” (str. 10. – 16.) u kojemu se kratko i jezgrovito približava povijest augustinskog reda, s osobitim osvrtom na djelovanje riječkog samostana. Augustinci su baštinici redovničkog pravila velikog teologa Sv. Augustina, a u sadašnjem su obliku ujedinjeni u redovničku zajednicu u 13. stoljeću. Već stoljeće kasnije dolaze u Rijeku gdje njihov samostan uspješno djeluje sve do ukinuća u jeku jozefinističkih reformi 1788. godine. Sljedeće poglavlje nosi naslov „Život Ivana Klobučarića” (str. 16. – 23.) u kojemu se iznosi tijek života redovnika rođenog 1545. godine koji oko 1560. godine pristupa redovnicima augustincima, a 1572. godine nalazimo ga kao svećenika u Rimu, gdje je nadopunjavao svoje školovanje. Tri godine kasnije postaje vikar u riječkom samostanu, a od 1577. godine vrši službu priora samostana, koju će vršiti u više navrata. Velike zasluge imao je pri obnovi augustinskog reda nakon reformacije, a službu priora vršio je i u Fürstenfeldu i u Velikovcu. Po naredbi nadvojvode Karla II. 1601. godine dobiva zadatak pripreme vojne karte Štajerske koju u cijelosti obilazi te skicira kartu, ali i razne druge motive. Dvije godine kasnije zadužen je za pripremu karte tzv. Unutarnje Austrije. Nije poznato kada je i gdje preminuo, a kao godina njegova preminuća uzima se 1605. Sljedeće poglavlje nosi naslov „Teza o mjestu rođenja i smrti Ivana Klobučarića” (str. 24. – 29.) i dotiče se problematike mjesta rođenja i smrti augustinskog kartografa. U historiografiji nailazimo na Rijeku i Dubašnicu na Krku kao mjesta njegova rođenja. Slijedom izjave samoga Klobučarića, autori se argumentirano opredjeljuju za Rijeku kao mjesto njegova rođenja. Mjesto njegove smrti i pokopa ostaje otvoreno, ne postoji njegov nadgrobni spomenik, a treba uzeti u obzir i mogućnost da je preminuo na putu dok je skicirao karte. Poglavlje „Ivan Klobučarić i sporovi s obitelji Barbo” (str. 30. – 45.) doprinosi razumijevanju feudalnih prava i obveza na području Klane, sjevernije od Rijeke, gdje su posjedi obitelji Barbo von Waxenstein graničili s posjedima riječkih augustinaca, što je, očekivano, stvaralo uobičajene napetosti. Klobučarića često nalazimo kao sudionika pravnih sporova. U poglavlju „Spor oko nameta na promet robom u Rijeci i crtež Riječkog zaljeva oko 1586. Ivana Klobučarića” (str. 46. – 49.) opisuje se još jedan dobro dokumentiran spor o nametima na cestama u okolici Rijeke. U cilju razjašnjavanja tog spora, Klobučarić je nacrtao kartu u boji koja prikazuje Kvarnerski zaljev od Plomina do Crikvenice kako bi se u kompliciranom sporu Dvorska komora u dalekom Grazu mogla orijentirati. To je najstarija sačuvana karta Kvarnera. Posljednje poglavlje nosi naslov „Djelovanje Ivana Klobučarića u Štajerskoj” (str. 60. – 78.) gdje povijest Klobučarića prepoznaje kao obnovitelja augustinske prisutnosti nakon brojnih ukinuća i izvlaštenja uzrokovanih reformacijom. Tu postaje suradnik nadvojvode Karla II. i Ferdinanda u sklopu katoličke reakcije ili protureformacije. Uz velike poteškoće, Klobučarić uspješno obnavlja samostane obavljajući najviše funkcije unutar provincije, čime stječe nedvojben ugled. Drugi vid njegova djelovanja u Štajerskoj jest onaj dvorskog kartografa koji mnogo energije i vremena ulaže u izradu detaljnih vojnih karata po narudžbi Dvorske komore. Tematski razvrstana poglavlja potkrije-

pljena su slikama izvornih dokumenata u boji. Nakon tekstualnog dijela nastupa drugi dio pozicije, „Katalog” koji obuhvaća velik broj skica, grafika i crteža pripisanih Klobučariću, a proteže se na čak 148 stranica.

Ovom monografijom ispravljaju se kontradiktorne informacije iz povijesnih izvora, uz analizu konteksta njegova djelovanja, autori se dotiču različite problematike o tijeku njegova života i djelovanja. Unatoč višestoljetnom odmaku, Klobučarićeva djela ipak ne gube na vrijednosti, a njegov neprijeporan talent svakako će tek postati predmet analize povjesničara umjetnosti. Stoga možemo očekivati još izdanja o našem genijalnom kartografu.

Vito Spetić